НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ОКОЛНА СРЕДА - ЗДРАВЕ

КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

ВЪЗДУХ

Атмосферата е газовата обвивка на Земята. Тя е част от биосферата и е от изключително значение за живота на планетата: регулира климата, защитава организмите от космическата радиация, източник е на кислород за аеробните организми и на въглероден диоксид за фотосинтезата и т.н. Атмосферата притежава слоеста структура и се състои от няколко зони:

- Тропосфера
- Стратосфера
- Мезосфера
- Йоносфера
- Термосфера
- Екзосфера

Атмосферният въздух е смес от газове:

- Азот /78,09%/
- Кислород /20,93%/
- Инертни газове /около 0,95%/
- Въглероден двуокис /0,03%/

Такъв е съставът на сухия, незамърсен въздух. В атмосферата, особено близо до земната повърхност, винаги присъства и вода, в количество до 4 % от състава на въздуха. Срещат се и известно количество течни и твърди вещества във вид на аерозоли.

ЗАМЪРСЯВАНЕ НА АТМОСФЕРАТА

Атмосферното замърсяване е проблем на модерното общество, особено актуален за гъсто населените градски райони.

- Нарастване на сърдечно-съдови, ендокринни, ракови и заболявания на нервната система.
- Различни видове генетични увреждания.
- Намаляване имунобиологичната реактивност на организма.

ОПАЗВАНЕ НА АТМОСФЕРАТА ОТ ЗАМЪРСЯВАНЕ

Опазването на атмосферата от замърсяване може да се осъществи чрез очистване на изходящите от промишлените и други стопански сфери отпадъци от вредни примеси, или в недопускане попадането на вредни примеси във въздушната среда, основно чрез:

- Изграждане на екологична инфраструктура
- Изграждане на санитарно-защитни зони около промишлените предприятия, жилищните комплекси, магистралите
- Системен контрол за качеството на атмосферния въздух край основните източници на замърсяване
- Въвеждането на малкоотпадни технологични процеси и производства, използването на нови суровини и материали
- Действено прилагане на елементите на икономическия и административно-правния механизъм
- Установяване на норми за допустимо замърсяване
- Ефективно санкциониране при неспазване на нормите
- Предотвратяване на трансграничното замърсяване на атмосферния въздух

Под замърсяване на атмосферата се разбира всяко отклонение от нормалния състав на атмосферния въздух, получено по естествен път или предизвикано от човешката дейност.

По *агрегатно състояние* замърсителите на атмосферата са *твърди, течни* и *газообразни*, а по *произход – естествени вещества* / които се образуват в резултат от вулканичната дейност, горски пожари, прашни бури и др./ и *изкуствени вещества* / резултат от многообразната практическа дейност на човека/.

Източниците от антропогенен произход, които замърсяват атмосферата са:

- **Енергетиката**
- **Транспорта**
- **Промишлеността**
- **Големите урбанизирани центрове**
- **Селското стопанство**

ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ЧОВЕШКИЯ ОРГАНИЗЪМ

Всяко замърсяване на въздуха или отклонение от нормалния му състав се отразява неблагоприятно върху здравето на човека, неговата работоспособност и самочувствие.

Механизмът на въздействие на замърсителите от въздуха върху човека може да се прояви основно чрез два начина на проникване в организма:

- При контакт с кожата и влажните лигавици на носа, очите и устната кухина.
- През белите дробове, в процеса на дишането.

Последиците от замърсяването на атмосферния въздух върху човешкото здраве са:

- Локално дразнене на лигавиците и кожата.
- Отравяне с определена клинична картина /интоксикации/.
- Намаляване адаптационните способности на организма.

НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ОКОЛНА СРЕДА - ЗДРАВЕ

КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

ПОЧВА

Почвата е горния слой на земната повърхност, основата, върху която се е формирал животът на нашата планета. Тя се възприема като жива система, тъй като се обитава от множество живи организми, а освен това е в постоянен процес на образуване или разпадане /ерозия/. Почвата е важна съставна част на всички земни екосистеми. Поради своята статичност почвата поглъща лесно всякакви вредни вещества, изпуснати в околната среда по различни причини. Тъй като периодът на разпад на тези вещества е значително по-дълъг, когато те се намират в почвата, отколкото във въздуха или водата, така проблемът често остава дълго време скрит.

Почвата изпълнява шест разнообразни функции:

- Производител на биомаса – източник на храна за животните, хората и дърветата. В почвата става и разлагането на мъртвите растения и животни.
- Филтър и буфер – обновява и пречиства подпочвените води и изпълнява ролята на естествен филтър и стабилизатор.
- Място на обитаване и генен резервоар – много животни и растения живеят и се развиват в почвата.
- Основа – върху която се строят съвременните сгради и инфраструктура.
- Източник на суровини – като строителен материал и суровина за обзавеждане, източник на възобновяеми енергоизточници /слама, торф, дървесни отпадъци/.
- Среда, съхраняваща ценно историческо и културно наследство.

Почвеният слой на Земята намалява, а качеството му на много места се влошава. Ето защо са необходими грижи и усилия за възпиране на процесите на разрушаването на почвата, така че тя да може да изпълнява всичките си функции.

Най-сериозните проблеми и заплахи за почвата са свързани с ерозия, подкиселяване, замърсяване, утъпкване или засоляване.

От почвата човек получава всички необходими за живота му хранителни вещества, от друга страна в нея попадат отпадъци продукт на човешката дейност. Те не се разлагат напълно и могат да бъдат причина за заболявания от различен произход:

- инфекциозни – вирусен хепатит, ботулизъм, дизентерия, тиф, тетанус, антракс, паразитози.
- състояния, свързани с нарушаване обмяната на веществата и други остри и хронични заболявания, възникващи при замърсяване на почвата с тежки метали (олово, цинк, арсен, манган и др.), препарати за растителна защита, отпадни битови и промишлени води.

За да запазим почвата чиста е необходимо:

- да синхронизираме нашето законодателство с европейските норми
- да създаваме и въвеждаме нови, екологично чисти и безотпадни технологии
- да извършваме разделно събиране на отпадъците /стъкло, хартия, пластмаса, метал/
- да рециклираме отпадъците с цел повторна употреба
- да спазваме специален режим на събиране, съхранение, депониране и транспорт на опасните отпадъци
- да използваме екологосъобразни (биоразградими) материали като изходни суровини за производство на различни опаковки
- да ангажираме всеки гражданин с проблемите, свързани с третиране на отпадъците